

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

БЕРЕЗЕНЬ 2018 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою
на підставі матеріалів,
зібраних у березні 2018 року

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися з щомісячними моніторинговими оглядами Кримської правозахисної групи

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися з тематичними оглядами та статтями Кримської правозахисної групи

ЗМІСТ

1. Вступ	2
2. Громадянські і політичні права	3
Право на життя, насильницькі зникнення.....	3
Заборона тортур	3
Право на свободу та особисту недоторканність	4
Затримання та обшуки	4
Політично мотивоване кримінальне переслідування	6
Справа Сенцова-Кольченка	6
«Справа 26 лютого»	6
«Справа кримських мусульман».....	6
Справа Андрія Коломійця	7
«Справа українських диверсантів»	8
Справа Володимира Балуха	8
Справа Веджіє Кашка.....	9
Справа Євгена Каракашева	9
Справа Фазіла Ібраїмова	9
Свобода слова та висловлювання думок	11
Примус до участі у виборах президента РФ	11
Справа Сулеймана Кадирова	12
Справа Ігоря Мовенка	12
Справа Лариси Китайської	12
Справа Ісмаїла Рамазанова	13
Свобода мирних зібрань та асоціацій	14
3. Порушення норм міжнародного гуманітарного права	15
Насильницьке переміщення населення з окупованої території	15
4. Додатки	16

1. ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ПРАВО НА ЖИТТЯ, НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗНИКНЕННЯ

26 березня суддя «Київського районного суду Сімферополя» Віктор Можелянський відхилив скаргу адвоката Еміля Курбедінова на бездіяльність Слідчого комітету РФ у розслідуванні викрадення Ервіна Ібрагімова. 25 травня 2016 року невстановлені особи у формі ДПС РФ у Бахчисараї зупинили Е. Ібрагімова, котрий їхав на особистому автомобілі, після чого силоміць посадили його в автомобіль та увезли у невідомому напрямку. На засіданні 26 березня слідчий заявив що 25 вересня 2017 року сповістив батька Ервіна — Умера Ібрагімова, що справу призупинено. Умер Ібрагімов повідомив, що не отримував сповіщень щодо призупинення слідства у справі про викрадення сина.¹

ЗАБОРОНА ТОРТУР

1 березня під час обшуку у активіста **Олексія Шестаковича** співробітники ФСБ одягли на нього кайданки, і впродовж 4 годин, за словами матері, він пролежав на підлозі у нижній білизні. Мати намагалася примкнути двері в оселю, щоб у квартирі не було так зимно, проте співробітники ФСБ їй це заборонили, а також заборонили активісту одягатися. О. Шестакович у суді повідомив адвокату Сергію Легостову, що під час перевезення його до ізолятору тимчасового утримання співробітники ФСБ надягали йому на голову целофановий пакет.²

12 березня, після перебування під адміністративним арештом, Олексій Шестакович повідомив, що під час обшуку співробітник спецпідрозділу ФСБ «Альфа» в квартирі бив його в ніс, груди та горло. В автобусі, дорогою до ізолятора, співробітники ФСБ затягували на його шиї одягнутий на голову пакет, виламували руки, піднімали за кайданки скуті ззаду руки, примушували кричати: «Я — тварина», вивихнули палець лівої руки, били по руках й голові.³ Активіст засвідчив у протоколі про доставлення інформацію щодо застосування до нього тортур (*Додаток 1*).

Дії співробітників ФСБ РФ — застосування тортур та приниження людської гідності — порушують ст. 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод.

Після виходу з ІТУ Олексій Шестаков вимушено залишив Крим.

Ігор Панюта повідомив, що 1 березня під час обшуку в його квартирі дві години він провів, лежачи на підлозі, його руки були скуті кайданками.⁴ 2 березня активіст подав скаргу на незаконні дії співробітників поліції під час обшуку.⁵

8 березня на російському КПП «Армянськ» при в'їзді до Криму був затриманий 24-річний мешканець Євпаторії **Абдулла Ібрагімов**. Його утримували на КПП впродовж 12 годин: з 13:00 8 березня до 01:00 9 березня. Він повідомив, що співробітники ФСБ тиснули на нього фізично та психологічно, а також нанесли йому удари по голові гумової палицею та били по обличчю.⁶

¹ <https://www.facebook.com/server.mustafayev/videos/2052748031462319/>

² Медіазона | Арештований в Криму анархіст розповів, що з дому після обшуку його везли з пакетом на голові: <https://zona.media/news/2018/03/02/siloviki-paket>

³ Медіазона | У Севастополі активіста при затриманні за пісні «ансамблю Христа Спасителя» душили пакетом і змушували кричати: «Я — тварина»: <https://zona.media/preview/23928>

⁴ <https://www.facebook.com/Crimeatv/videos/773245996208577/>

⁵ <https://ru.krymr.com/a/news/29076938.html>

⁶ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/photos/a.416800078687454.1073741829.403544516679677/573877136313080/?type=3&theater>

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ

ЗАТРИМАННЯ ТА ОБШУКИ

1 березня співробітники МВС РФ у Джанкої вчинили обшук у квартирі активіста **Дмитра Кісієва**. За словами активіста Олексія Єфремова, обшук здійснювали близько 15 співробітників поліції впродовж кількох годин.⁷ Під час обшуку у Д. Кісієва вилучили телефон і комп'ютерну техніку.⁸

1 березня у Севастополі співробітники поліції «у рамках справи Євгена Каракашева» здійснили 5 обшуків у активістів анархістського руху: **Альони та Артема Воробйових, Олексія Присяжнюка, Ігоря Панюти, Олексія Шестаковича та Івана Маркова**.

Ігор Панюта повідомив, що обшук у його квартирі розпочався близько 7 ранку. Співробітники МВС РФ виламали залізні двері у під'їзді, після чого до квартири увірвалося близько 10 осіб, 4 або 5 з яких були озброєні автоматами. Співробітники поліції повідомили активісту, що обшук у нього здійснюється як у свідка зі справи Євгена Каракашева. За словами І. Панюти, обшуки у інших активістів у Севастополі також вчинялися як у свідків з цієї справи. Дії співробітників поліції, включно із силовими методами затримання, є перевищенням посадових повноважень і порушують процесуальні норми стосовно свідків у кримінальній справі. І. Панюта повідомив, що у всіх активістів під час обшуків було вилучено мобільні телефони, комп'ютерну техніку та паперові матеріали, включно із тими, яким більше 20 років. Активістів після обшуку доставили до поліції, де їх допитували у справі Є. Каракашева.⁹

Мати Олексія Шестаковича повідомила, що обшук у їхній квартирі, під час якого співробітники МВС РФ жорстоко поводитися з активістом, тривав 4 години.

Олексій Шостакович і активіст руху «Леворадикал» Іван Марков після обшуків були заарештовані на 11 та 10 діб відповідно за ст. 20.29 КпАП РФ (Виробництво та поширення екстремістських матеріалів).¹⁰

8 березня Іван Марков був звільнений з-під варти після того, як «Севастопольський міський суд» задовольнив скаргу його захисту та закриття адміністративне впровадження щодо нього. Активіста звинувачували у розміщенні у 2013 році на сторінці у соціальній мережі листівки під назвою «Православ'я або смерть» (ретроспективне застосування законодавства РФ у Криму). За федеральним списком екстремістських матеріалів, екстремістською визнана лише друкована продукція у формі листівки «Православ'я або смерть». У матеріалах справи також були відсутні докази поширення активістом цієї листівки у друкованій формі. «Суд» припинив впровадження у справі через відсутність складу правопорушення.¹¹

20 березня ЗМІ із посиланням на перс-службу ФСБ РФ повідомили про затримання кримчанина за те, що він з грудня 2016 року до жовтня 2017 року був у складі кримськотатарського батальйону ім. Н. Челебіджіхана. За повідомленнями, він «брав активну участь у бойових діях, спрямованих на змінення основ конституційного ладу та порушення

⁷ Крим.Реаліті | Кримський прихильник Навального Єфремов повідомив про обшук у квартирі активіста Кісієва: <https://ru.krymr.com/a/news/29070663.html>

⁸ <https://www.facebook.com/anton.naumlyuk/posts/1879498405418424>

⁹ <https://www.facebook.com/Crimeatv/videos/773245996208577/>

¹⁰ ForPost | Анархіста Шестаковича заарештували у Севастополі <https://sevastopol.su/news/anarhista-shestakovicha-arestovali-v-sevastopole>

¹¹ <https://www.facebook.com/crimeaarg/posts/2029765917309039>

територіальної цілісності РФ». Батальйон ім. Н. Челебіджіхана базується біля українських КПВВ у Криму в Херсонській області.¹²

22 березня у селі Холмовка Бахчисарайського району після обшуку співробітники ФСБ РФ затримали активіста **Нарімана Мемемедінова**, кримського татарина, мусульманина.¹³ Під час обшуку було вилучено техніку та літературу. Він був доправлений до ізолятора тимчасового утримання у Сімферополі.

За клопотанням ФСБ РФ Нарімана Мемемедінова залишили під вартою до 16 травня 2018 року.¹⁴ Йому було пред'явлено звинувачення за ч. 2 ст. 205.2 КК РФ (Публічні заклики до здійснення терористичної діяльності, публічне виправдання тероризму чи пропаганда тероризму) за відео-ролики, розміщені у мережі YouTube до окупації Криму, де він засуджує РФ за переслідування мусульман, також він висловлює свої релігійні переконання щодо відродження халіфату.¹⁵

Наріман Мемемедінов мав активну громадянську позицію в Криму, підтримував мусульман, у котрих відбувалися незаконні обшуки, висвітлював незаконні дії силових структур РФ на півострові. Раніше його притягували до адміністративної відповідальності за підтримку мусульман 13 квітня 2017 року у формі штрафу у 10 000 рублів за відеофіксацію дій силових структур при затриманні мусульман у Бахчисараї. Через це родичі та правозахисники припускають, що справжньою причиною кримінального переслідування Н. Мемемедінова стала його громадянська активність.

¹² РИА Новости | ФСБ затримала мешканця Криму за участь у бойових діях в Україні: <https://ria.ru/incidents/20180320/1516818402.html>

¹³ Крим.Реалії | Кримськотатарського активіста Мемемедінова відвезли на допит в управління ФСБ Росії в Сімферополі — дружина: <https://ru.krymr.com/a/news/29114569.html>

¹⁴ <https://www.facebook.com/emil.kurbedinov/posts/1765696300161626>

¹⁵ <https://www.youtube.com/user/NarimanChannel>

ПОЛІТИЧНО МОТИВОВАНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

СПРАВА СЕНЦОВА-КОЛЬЧЕНКА

Громадянина України Олександра Кольченка помістили до штрафного ізолятору у колонії м. Копейськ (РФ) з 8 до 21 березня за пересування без супроводу співробітників колонії до бібліотеки та їдальні.¹⁶

«СПРАВА 26 ЛЮТОГО»

«Справа 26 лютого» (щодо подій біля парламенту Криму в 2014 році) розглядається в ході двох процесів: перший — справа **Ахтема Чийгоза**, за яким він був засуджений до 8 років позбавлення волі і в результаті переговорів президента Туреччини Р.Ердогана та президента РФ В.Путіна і зустрічі Р.Ердогана та президента України П.Порошенка був звільнений і знаходиться в Києві.

У березні продовжилися судові слухання у другому процесі в «Центральному районному суді» Сімферополя у справі «учасників масових заворушень»: **Алі Асанов і Мустафа Дегерменджі** знаходяться під домашнім арештом; щодо **Ескендера Катемірова, Ескендера Емірвалієва і Арсена Юнусова** обрано запобіжний захід — особисту поруку, **Ескендер Небієв і Талят Юнусов** засуджені до умовного позбавлення волі.

2 березня «суддя» Сергій Деменюк продовжив терміни домашнього арешту Алі Асанову і Мустафі Дегерменджі на 1 місяць.¹⁷ 21 березня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Едуард Білоусов залишив чинним це рішення.¹⁸

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

У «справі кримських мусульман», яких звинувачують в участі в «Хізб ут-Тахрір», на кінець березня в ув'язненні перебувають 25 осіб — **Руслан Зейтуллаєв, Рустем Ваїтов, Нурі Примов, Ферат Сайфулаєв** (винесені обвинувальні вироки), **Інвер Бекіров, Вадим Сірук, Муслім Алієв, Емір-Усеїн Куку, Рефат Алімов, Арсен Джеппаров, Енвер Мамутов, Ремзі Меметов, Зеврі Абсеїтов, Рустем Абільтаров, Теймур Абдуллаєв, Рустем Ісмаїлов, Айдер Саледінов, Узеїр Абдуллаєв, Еміль Джемаденов, Марлен Асанов, Сейран Салієв, Мемет Белялов, Тимур Ібрагімов, Сервер Закір'яєв і Ернес Аметов** (знаходяться під вартою). Їх звинувачують за ч.1 ст. 205.5 КК РФ (Створення терористичної організації) та/або ч.2 ст. 205.5 КК РФ (участь у терористичній організації). Пізніше деяким фігурантам також були пред'явлені звинувачення за ст. 278 КК РФ (Насильницьке захоплення влади або насильницьке утримання влади).

У березні у Північно-Кавказькому окружному військовому суді Ростова-на-Дону (РФ) тривають слухання у справі **Рефата Алімова, Арсена Джеппарова, Еміра-Усеїна Куку, Мусліма Алієва, Енвера Бекірова і Вадима Сірука**, котрі були затримані поблизу Ялти у лютому та квітні 2016 року та звинувачуються за ст. 205.5 и ст. 278 КК РФ.

¹⁶ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2051652918442360&id=100007930145803

¹⁷ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/570431123324348/>

¹⁸ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 21.03.2018 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=21.03.2018

1 березня судді «Верховного суду Республіки Крим» Олена Спасьонова та Нана Петюшева залишили чинними рішення щодо утримання під вартою до 12 квітня 2018 року **Ремзі Меметова та Енвера Мамутова**.¹⁹ 2 березня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Олена Міхалькова залишила чинним рішення про утримання під вартою до 12 квітня 2018 року **Рустема Абільтарова**.²⁰ Рішення суду першої інстанції про продовження термінів утримання Р. Меметову, Е. Мамутову, Р. Абільтарову та З. Абсеїтову були ухвалені 8 лютого 2018 року у тому самому «Верховному суді Республіки Крим», що порушує право на справедливий судовий розгляд. Суддя, котрі розглядали апеляції, раніше неодноразово ухвалювали рішення щодо продовження термінів утримання іншим фігурантам «справи кримських мусульман».

5 березня суддя «Київського районного суду» Сімферополя Антон Цикуренко за клопотанням слідчого ФСБ РФ Дмитра Гармашова продовжив терміни утримання під вартою Серверу **Зекір'яєву, Тимуру Ібрагімову, Ернесу Аметову, Марлену Асанову, Сейрану Салієву і Мемету Беялову** до 9 липня 2018 року²¹ (вони були затримані в Бахчисараї 11 жовтня 2017 року, звинувачуються за ст. 205.5 КК РФ).

6 березня судді «Верховного суду Республіки Крим» Неля Фаріна, Анатолій Осоченко, Юрій Латинін, Олег Лебідь і Костянтин Караваєв залишили чинними рішення щодо продовження термінів утримання під вартою **Теймуру Абдуллаєву, Айдеру Саледінову, Рустему Ісмаїлову, Узеїру Абдуллаєву та Емілю Джемаденову**²² до 11 квітня 2018 року.²³ Рішення щодо продовження термінів утримання було ухвалено 9 лютого 2018 року у тому ж самому «Верховному суді Республіки Крим».

Окрім того, триває кримінальна справа щодо **Рената Сулейманова** (перебуває у СІЗО), **Арсена Кубедінова, Таліята Абдурахманова та Сейрана Мустафаєва** (під домашнім арештом) за ст. 282.2 КК РФ (Організація діяльності екстремістської організації) за звинуваченням у участі в організації «Таблігі Джамаат».

СПРАВА АНДРІЯ КОЛОМІЙЦЯ

9 березня керівництво колонії № 14 Краснодарського краю (РФ) знов запроторило до штрафного ізолятора на 10 діб громадянина України **Андрія Коломійця**, котрий був засуджений у Криму на 10 років позбавлення волі за сфабрикованою справою про замах на вбивство двох колишніх співробітників підрозділу «Беркут» під час подій на Майдані у Києві. За добу до виходу зі штрафного ізолятора співробітники колонії сфотографували, що він спить на підлозі камери.

За інформацією дружини Андрія Галини Коломієць, під час перебування у штрафному ізоляторі з 05:00 до 19:00 ув'язненим заборонено лежати. За порушення цієї заборони його повторно запроторили до ізолятора.²⁴

¹⁹ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 01.03.2018 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=01.03.2018

²⁰ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 02.03.2018 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=02.03.2018

²¹ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 05.03.2018 https://kiev-simph--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=05.03.2018

²² А. Саледінов, Р. Ісмаїлов, Е. Джемаденов, Т. і У. Абдуллаєви були затримані у населених пунктах поблизу Сімферополя 12 жовтня 2016 року, звинувачуються за 205.5 КК РФ.

²³ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 06.03.2018 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=06.03.2018

²⁴ <https://www.facebook.com/crimeaarg/posts/2030030247282606>

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

У березні 13 осіб, котрих ФСБ, затримавши, звинуватила «у підготовці диверсій та шпіонажі», перебувають в ув'язненні: **Євген Панов, Андрій Захтей, Редван Сулейманов, Володимир Присич, Володимир Дудка, Дмитро Штибліков, Олексій Бессарабов, Глеб Шаблій, Олексій Стогній, Геннадій Лімешко, Ганна Сухоносова, Дмитро Довгополов, Костянтин Давиденко**. У цих справах зафіксовано незаконні методи вчинення слідства та застосування тортур для отримання свідчень зізнання.

1 березня судді «Верховного суду Республіки Крим» Олексій Козирєв і Неля Фаріна залишили чинним рішення про утримання під вартою **Євгена Панова** до 9 квітня 2018 року та **Володимира Дудки** до 8 квітня 2018 року.²⁵

26 березня адвокат Сергій Легостов повідомив, що «прокуратура Криму» ухвалила обвинувальні висновки щодо Євгена Панова та Володимира Дудки й передає справу Євгена Панова до «Верховного суду Республіки Крим», а справу Володимира Дудки — до «Севастопольського міського суду».²⁶

24 березня родичі повідомили, що Дмитра Штиблікова вивезли з Криму та доправляють до Омської області (РФ) для відбування покарання.²⁷

СПРАВА ВОЛОДИМИРА БАЛУХА

14 березня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Тимур Слезко під час розгляду апеляційної скарги змінив у частині покарання вирок «Роздольненського районного суду» **Володимиру Балуху** за ч. 1 ст. 222 КК РФ (незаконне придбання, передача, збут, зберігання, перевезення або носіння зброї, її основних частин, боєприпасів) та ч. 1 ст. 222.1 КК РФ (незаконне придбання, передача, збут, зберігання, перевезення чи носіння вибухівки або вибухових приладів). Термін позбавлення волі був скорочений на 2 місяці — до 3 років і 5 місяців у колонії-поселенні.²⁸

19 березня суддя «Роздольненського районного суду» Тетяна Пиркало у рамках іншої кримінальної справи проти активіста за ч. 2 ст. 321 КК РФ (Дезорганізація діяльності закладів, що забезпечують ізоляцію від суспільства) обрала йому запобіжний захід у формі утримання під вартою до 19 червня 2018 року. Через це активіста не перевезли до колонії-поселення для відбування незаконного покарання, а залишили у СІЗО на період, допоки розглядається справа за ч. 2 ст. 321 КК РФ.²⁹

19 березня Володимир Балух на знак протесту проти незаконного вироку оголосив голодування, про що надав відповідну заяву до СІЗО. Після цього його перевели до одиної камери.

²⁵ «Верховний суд Республіки Крим» | Список справ, призначених до слухання на 01.03.2018 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&sr_num=1&H_date=01.03.2018

²⁶ Крим.Реаліті | Російська прокуратура ухвалила обвинувачення «кримським диверсантам» Панову та Дудці — адвокат <https://ru.krymr.com/a/news/29124121.html>

²⁷ Укрінформ | «Кримського диверсанта» Штиблікова етапували до Омська <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/2428567-krimskogo-diversanta-stiblikova-etapuvali-do-omska.html>

²⁸ КПГ | Українському патріоту Балуху «Верховний суд» Криму усього на 2 місяці зменшив термін покарання: <https://crimeahrg.org/ukrainskomu-patriotu-baluhu-verhovnij-sud-kryima-vsego-na-2-mesyatsa-snil-srok-nakazaniya/>

²⁹ КПГ | Політв'язень Володимир Балух залишиться під вартою до 19 червня: <https://crimeahrg.org/politzaklyuchennyi-vladimir-baluh-ostanetsya-pod-strazhey-do-19-iyunya/>

30 березня адвокат відвідав активіста у СІЗО та узнав, що його перевели з одиночної камери до іншого приміщення з системою відеонагляду. У цій камері В. Балух має сусіда, і, на думку українця, співробітники СІЗО, котрі приносять цьому сусідів домашню їжу, використовують його для того, щоб змусити активіста припинити голодування.³⁰

СПРАВА ВЕДЖІЄ КАШКА

Бекір Дегерменджі, Асан Чапух, Кязім Аметов і Руслан Трубач були затримані 23 листопада 2017 року за сфабрикованим звинуваченням у здирництві грошей у громадянина Туреччини. Під час затримання померла ветеран кримськотатарського руху Веджіє Кашка, котрій, за словами затриманих, громадянин Туреччини мав повернути заборговані гроші.

13 березня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Галина Редько через помилки, яких припустилися у суді першої інстанції, скасувала постанову про утримання під вартою Бекіра Дегерменджі, Асана Чапуха, Кязіма Аметова та Руслана Трубача. Проте після цього вона ухвалила рішення про утримання їх під вартою до 15 березня 2018 року.³¹

14 березня суддя «Київського районного суду Сімферополя» Денис Діденко за клопотанням слідчого М. А. Рудковського продовжив терміни утримання під вартою Б. Дегерменджі, А. Чапуха, К. Аметова та Р. Трубача до 15 травня 2018 року.³²

СПРАВА ЄВГЕНА КАРАКАШЕВА

28 березня суддя «Євпаторійського міського суду» Ірина Каменькова продовжила термін утримання під вартою активісту **Євгену Каракашеву** до 30 квітня 2018 року. Однією з підстав для продовження утримання під вартою стала наявність у Є. Каракашева українського громадянства.³³ Він був затриманий 1 лютого 2018 року за звинуваченням у порушенні ч. 1 ст. 282 (Розпалювання ненависті чи ворожнечі, а також приниження людської гідності) та ст. 205.2 КК РФ (Публічні заклики до здійснення терористичної діяльності, публічне виправдання тероризму чи пропаганда тероризму) за два коментарі у соціальній мережі «ВКонтакте».

СПРАВА ФАЗІЛА ІБРАЇМОВА

14 березня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Оксана Айкашева залишила чинним рішення про утримання **Фазіла Ібраїмова** під вартою до 23 березня.³⁴ Раніше його притягали до адміністративного арешту за критику дій адміністрації Сімферополя. 6 грудня 2017 року у його будинку відбувся обшук з метою пошуку ісламської забороненої літератури та документів про учасників «галявин протесту». 15 лютого він був затриманий за звинуваченням у порушенні ст. 222 КК РФ (шахрайство). За версією слідства, він протягом семи років збирав кошти з учасників «галявини протесту «Стрелкова»» за сприяння у отриманні прав власності на цю землю.

³⁰ КПГ | Українського патріота Балуха в СІЗО намагаються примусити припинити голодування: <https://crimeahrg.org/ukrainskogo-patriota-baluha-v-sizo-pyitayutsya-zastavit-prekratit-golodovku/>

³¹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/576298479404279/>

³² «Київський районний суд» | Список справ, призначених до слухання на 14.03.2018 https://kiev-simph--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&sr_num=1&H_date=14.03.2018

³³ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1692041280848877&set=a.615606405159042.1073741827.100001290637615&type=3&theater>

³⁴ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/576720789362048/>

ТИСК НА РОДИЧІВ ОСІБ, КОТРИХ ПЕРЕСЛІДУЮТЬ ЗА ПОЛІТИЧНИМИ МОТИВАМИ

20 березня у «Кіровському районному суді» розпочався розгляд справи матері кримськотатарського активіста, учасника одиночного пікету 14 жовтня 2017 року, Гірая Куламетова, — **Зареми Куламетової**. Її звинувачують в образі співробітника російської поліції у день затримання її сина (ст. 319 КК РФ). Засідання відбулося у закритому режимі. Адвокат Еміль Курбедінов повідомив, що підполковник МВС РФ на засіданні зажадав від Зареми Куламетової компенсацію у розмірі 50 000 рублів.³⁵

³⁵ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/579927369041390/>

СВОБОДА СЛОВА ТА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМОК*

На початку березня КПГ здійснила моніторинг доступу до 30 інтернет-ресурсів через 5 кримських провайдерів. Внаслідок цього було з'ясовано, що 9 сайтів заблоковані усіма провайдерами (Додаток 2). Інші сайти блокуються провайдерами Криму по-різному. Сімферопольський провайдер «АКС» блокує 28 сайтів з 30, ялтинський «Ялтанет» блокує 24 сайти, білогірський «БелНет» — 22 сайти, керченський «Боспортелеком» — 12 сайтів, севастопольський «Севстар» — 10.³⁷

22 березня у «Верховному суді» Криму була задоволена апеляційна скарга прокуратури на вирок «Червоногвардійського районного суду» щодо Лілії Татарісової. Її засудили за ч. 1 ст. 282 КК РФ (Розпалювання ненависті чи ворожнечі, а також приниження людської гідності) за публікацію критичних висловлювань про дії російської армії, яку вона здійснила у соціальній мережі у квітні 2014 року. Після розгляду скарги «суд» ухвалив рішення про покарання у формі 1 року та 6 місяців позбавлення волі умовно з випробувальним терміном 10 місяців.

ПРИМУС ДО УЧАСТІ У ВИБОРАХ ПРЕЗИДЕНТА РФ

18 березня, порушивши міжнародні норми, влада Криму провела у Криму вибори президента РФ. Частина мешканців Криму відмовилася брати участь у цих незаконних виборах на території півострова. КПГ зафіксувала факти примусу до участі у виборах.

Керівництво кримської держустанови «Жовтневий комбінат для людей похилого віку та інвалідів» погрожувало звільненням співробітникам — кримським татарам — на випадок їхньої відмови голосувати на виборах президента РФ в Криму.³⁸

Февзіє, мешканка смт. Советське, повідомила, що завідувач хірургічним відділенням Советської районної лікарні Дорошенко Василь Лазарович виписав її з лікарні раніше визначеного для лікування терміну через її відмову прийти на дільницю для участі у голосуванні.³⁹

Мешканка Криму повідомила про тиск з боку керівництва Почетненського навчально-виховного комплексу Червоноперекіпського району. За її інформацією, 15 березня у школі провели нараду для вчителів, де повідомили, що всі вчителі та члени їхніх родин зобов'язані взяти участь у виборах президента РФ і повідомити як про своє, так і про голосування членів родин директору у телефонному режимі. 18 березня директор школи зателефонувала вчительці та, погрожуючи звільненням, зажадала від неї взяти участь у виборах.⁴⁰

* Розділ «Свобода слова та висловлювання думок» підготовлений у співробітництві із **Центром інформації про права людини**: <https://humanrights.org.ua/ru>

³⁷ КПГ | Мінімум 30 українських інтернет-ресурсів повністю чи частково недоступні у Криму, — моніторинг: <https://crimeahrg.org/minimum-30-ukrainskih-internet-resursov-polnostyu-ili-chastichno-nedostupnyi-v-kryimu-monitoring/>

³⁸ КПГ | Кримських татар під загрозою звільнення примушують йти на вибори: <https://crimeahrg.org/kryimskih-tatar-pod-ugrozoy-uvolneniya-zastavlyayut-idti-na-vyiboryi/>

³⁹ <https://www.facebook.com/rustem.mennanov.9/videos/579889455724927/>

⁴⁰ КПГ | Вчителька з Криму має намір оскаржити примус до виборів: <https://crimeahrg.org/uchitelnitsa-iz-kryima-namerena-obzhalovat-prinuzhdenie-k-vyiboram/>

СПРАВА СУЛЕЙМАНА КАДИРОВА

1 березня суддя «Феодосійського міського суду» Анастасія Шаповал засудила **Сулеймана Кадирова** до 2 років позбавлення волі умовно та заборони впродовж 2 років займатися публічною діяльністю.⁴¹ Його визнали винним за ч. 2 ст. 280.1 КК РФ (Публічні заклики до вчинення дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності РФ) за коментар «Сулейман Кадиров згоден! Крим — це Україна. Завжди була, є та буде! Дякую автору за відео! Підтримую!» до відео іншого користувача у соціальній мережі.

Суддя проігнорувала долучені до матеріалів справи резолюції Радбезу ООН та органів Євросоюзу, що підтверджують територіальну належність Криму Україні та кваліфікують дії Росії навесні 2014 року як незаконну анексію Криму, Будапештський меморандум про гарантії територіальної цілісності України, угоду України та РФ про кордони, за якою кордон проходить Керченською затокою.

Захист має намір оскаржити вирок.

СПРАВА ІГОРЯ МОВЕНКА

14 березня на черговому засіданні у справі Ігоря Мовенка активіст повідомив, що під тиском співробітників ФСБ визнав себе винним у розміщенні екстремістських матеріалів.⁴² Його звинувачують за ч. 2 ст. 280 КК РФ (Публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності) за коментар, який, за версією ФСБ, він опублікував влітку 2016 року у групі «Крим-Україна» у соціальній мережі «ВКонтакте».

22 березня суддя задовольнив клопотання прокурора щодо виклику до суду експерта-лінгвіста Іллі Виноградова, котрий вже раніше залучався як експерт з боку обвинувачення у аналогічній справі проти Сулеймана Кадирова.

СПРАВА ЛАРИСИ КИТАЙСЬКОЇ

15 березня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Юрій Латинін під час розгляду скарги на вирок від 26 грудня 2017 року **Ларисі Китайській** зменшив термін позбавлення волі умовно з двох років до 1 року та 10 місяців позбавлення волі умовно із заборону залишати Крим. Впродовж засідання суддя відмовив українській активістці у наданні перекладача, тому що, на його думку, «українська мова дуже схожа на російську».⁴³ Також було проігноровано факти фальсифікації доказів, необґрунтованості звинувачення та упередженості слідства через активну українську діяльність Л. Китайської в Ялті під час руху «Євромайдан-Крим». Активістку було визнано винною за ч. 1 ст. 282 КК РФ (Розпалювання ненависті чи ворожнечі, також приниження людської гідності) за проукраїнській пост у соціальній мережі.

⁴¹ <https://www.facebook.com/anton.naumlyuk/posts/1879297882105143>

⁴² КПГ | Українець Мовенко у Севастопольському «суді» заявив, що визнав провину під тиском ФСБ: <https://crimeahrg.org/ukrainets-movenko-v-sevastopolskom-sude-zayavil-cto-priznal-vinu-pod-davleniem-fsb/>

⁴³ <https://www.youtube.com/watch?v=NdGH1b5kdcM&feature=youtu.be>

СПРАВА ІСМАЇЛА РАМАЗАНОВА

14 березня суддя «Верховного суду Республіки Крим» Оксана Айкашева залишила чинним рішення щодо утримання Ісмаїла Рамазанова під вартою до 15 березня 2018 року.⁴⁴ 16 березня суддя «Сімферопольського районного суду» Анна Тимофєєва продовжила термін утримання під вартою І. Рамазанову до 18 квітня 2018 року.⁴⁵ Він був затриманий 23 січня 2018 року за звинуваченням у порушенні ч. 1 ст. 282 КК РФ (Розпалювання ненависті чи ворожнечі, також приниження людської гідності) за висловлювання в ефірі інтернет-радіостанції «Zello». За його словами, під час затримання він був побитий співробітниками МВС РФ.

⁴⁴ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/576868849347242/>

⁴⁵ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/photos/a.416800078687454.1073741829.403544516679677/577696512597809/?type=3&theater>

СВОБОДА МИРНИХ ЗІБРАНЬ ТА АСОЦІАЦІЙ

26 лютого **Олексій Шестакович** анонсував, що об'єднання громадян «Анархісти Севастополя» планує довести до відома «Уряду Севастополя» свій намір провести 10 березня мітинг «Пост президента — атавізм монархії».⁴⁶ 01 березня у **Олексія Шестаковича, Олексія Присяжнюка та Ігоря Панюти**, котрі були зазначені у повідомленні як відповідальні за проведення мітингу, співробітники МВС РФ вчинили обшуки (детальніше у розділі «Право на свободу та особисту недоторканість»). Російський сайт RT повідомив, що ці активісти «планували вчинити низку провокацій у переддень виборів президента Росії».⁴⁷

14 березня співробітники МВС РФ мали намір вручити кримськотатарському активісту **Рустему Усеїнову** «попередження про неприпустимість порушення закону РФ про масові зібрання». За інформацією активістки Ленори Дюльбер, поліціанти приїхали до будинку активіста у с. Морське на 5 автомобілях. Один з них назвався Максимом Чегринцом. Р. Усеїнов відмовився підписувати попередження, після чого поліціанти поїхали геть.⁴⁸

«Адміністрація міста Севастополь» не дозволила громадській організації «Союзний рух 17 березня» провести 17 березня на площі Нахімова мітинг за збереження СРСР. Мітинг відбувся на площі Свободи.⁴⁹

16 березня у Керчі співробітники МВС РФ перервали проведення зборів членів **гаражного кооперативу «Марат»**. Метою зібрання було обговорення проблем з оформленням прав на землю. Організатора зібрання **Ігоря Вовка** силоміць доправили до відділку поліції. Причиною припинення зібрання була названа відсутність узгодження заходу з адміністрацією. Керував розгоном представник адміністрації Керчі Сергій Ворончихін.⁵⁰

⁴⁶ <https://www.facebook.com/aleksej.shestakovich/posts/1700615303335163>

⁴⁷ RT | Джерело: кримські анархісти планували провокації у переддень виборів <https://russian.rt.com/russia/news/488161-krymskie-anarhisty-planirovali-provokacii>

⁴⁸ <https://www.facebook.com/lenora.dyulber/posts/1891396170932106>

⁴⁹ Крим.Реалії | Влада Севастополя не дозволила провести в центрі міста мітинг про збереження СРСР <https://ru.krymr.com/a/news/29102486.html>

⁵⁰ Kerch.com.ru | У Керчі зустріч учасників гаражного кооперативу скінчилася затриманням <http://kerch.com.ru/articleview.aspx?id=72693>

3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

НАСИЛЬНИЦЬКЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ НАСЕЛЕННЯ З ОКУПОВАНОЇ ТЕРИТОРІЇ

Мешканець Криму, громадянин України **Костянтин Сізарєв** домігся скасування рішення про його примусову депортацію з Криму. Проте повернутися до Криму, на місце свого постійного проживання, він не в змозі, тому що залишається чинним попереднє рішення кримського «суду» про його добровільну депортацію.⁵¹

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координатор Кримської правозахисної групи;

Віссаріон Асєєв, аналітик Кримської правозахисної групи;

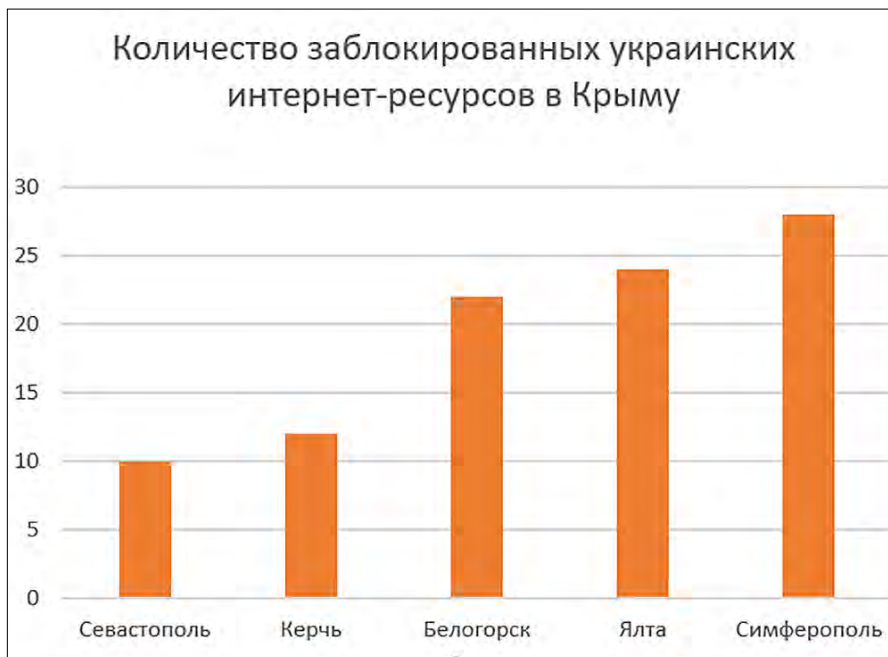
Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.

⁵¹ КПГ | Депортований з Криму Костянтин Сізарєв більше року бореться за своє повернення додому: <https://crimeahrg.org/deportirovannyiy-iz-kryima-konstantin-sizarev-bolshe-goda-boretsya-za-svoe-vozvrashhenie-domoy/>

ДОДАТОК 2

Результати моніторингу КПГ: Кількість заблокованих українських інтернет-ресурсів у Криму, березень 2018 року